

UTSTILLING I GAMLE AKER KIRKE

FORBUDTE OFFERGAVER

KUNST OG KRISERITE I HELLIG ROM

Europeiske votivgaver og norsk samtidskunst i Gamle Aker kirke

Utstillingen er en del av et pågående prosjekt som startet med utstillinger i domkirkeruinene på Hamar og Erkebispegården i Trondheim 2009 - 2010. For mer info om dette se: www.terje-storli.net

Deltakende billedkunstnere i Gamle Aker kirke:
Gunnar Torvund, Kjell Torriset, Bård Breivik og Jon Gundersen.
Votivgavene tilhører Terje Storlis private samling.

Utstillingen i Gamle Aker kirke er åpen mellom kl. 12 – 17,
13. – 28. september 2012. Kunstverkene og et mindre antall votivgaver
og deres forstørrede kopier er til salgs. Henvendelse utstillingsansvarlig.

Prosjektet er støttet av Oslo kommune Kulturetaten og
Gamle Aker menighet. Takk til Eva Kirkemo, Sylvi Baardseth Panjwani,
Kristin Molland Norderval, Gamle Aker menighetsråd, Ola Kleiven
og Einar Gulbrandsen i Oslo Sanitetsforening Eiendom AS.

Katalogtekster: Knut Aukrust, Thomas Thiis-Evensen, Terje Storli
Lysdesign: Kurt Hermansen
Grafisk design: Johnny Kreutz

Idé, kurator og ansvarlig: Terje Storli

E-post: t.storli@online.no | Tlf.: 473 76 396 | Web: www.terje-storli.net

Foto forside: Terje Storli

Bakside: Aften ved Gamle Aker kirke. Akvarellmalt grafikk av Christian Christiansen. Foto: Ståle Skogstad

Oslo kommune

Forbudte offergaver

Gamle Aker kirke åpner sine dører for menneskenes kanskje eldste og mest utbredte form for krisehåndtering og billedspråk.

Fem hundre europeiske offergaver; små figurer og relieffer i voks, sølv, gull eller blikk står i Gamle Aker kirke – sammen med arbeider av billedkunstnerne Gunnar Torvund, Kjell Torriset, Bård Breivik og Jon Gundersen.

Det er snart fem hundre år siden slike offergaver ble utestengt fra kirken i vårt land. Under reformasjonen ble skikken med votivgaver forstått som hedenskap og katolisisme.

Det var en stor glede å bli invitert til å vise frem votivgaver og samtidskunst i Gamle Aker kirke. Denne vakre, gamle basilikaen har stått på Akerryggen i snart 900 år. Hevet over byens sentrum har den fulgt tidens skiftninger og er i dag hovedstadens eldste hus.

Offergavenes billedspråk er vanskelig å oversette. Å bringe dem inn i dette kirkerommet sammen med arbeider av våre samtidskunstnere vil forhåpentligvis gi en opplevelse til glede og berikelse som kan åpne flere dører til nye og ukjente rom.

Terje Storli

Utstillingsansvarlig

Gresk votivgave, 20. årh. Foto: Lill-Ann Chepstow-Lusty

Det allmenn-menneskelige

Offergavene på utstillingen forteller om mennesker som i nød og fortvilelse har vendt seg til høyere makter i bønn om hjelp, med løfte om gaver som takk.

Tysk votivgave, 20. årh. Foto: Lill-Ann Chepstow-Lusty

Gavene er relieffer og figurer som illustrerer forskjellige problemer som på mirakuløst vis er bønnhørt. Som bilder viser de oss hvilke vanskeligheter og kriser folk har overvunnet, før de tok gavene med seg til sine hellige, undergjørende steder.

Ofringer av figurer og bilder til høyere makter er noe vi gjerne forbinder med «tidligere tider og primitive kulturer». Det ble da også i sin tid knyttet strenge straffer til forbudet mot slikt.

Dette er ikke bare eksotiske skikker fra en fjern fortid eller samfunn svært forskjellige fra vårt eget. Disse offergavene tilhører dagens europeiske

tradisjoner med flere tusen år gamle ubrutte røtter. Alle gavene som vises i Gamle Aker kirke har vært benyttet i virkelige krisesituasjoner av folk i Europa. De kalles gjerne *votivgaver* / *lovegaver*, etter som de er gitt som følge av et løfte under bønn om hjelp, om å gi en gave til de høyere makter.

Votivgaveskikken er mange tusen år gammel og praktiseres i de fleste kulturer. Skiftende religioner har måttet akseptere folks behov for å løse sine vanskeligheter på denne måten. Folk har alltid styrt disse offerskikkene selv. Tradisjonene lever mer eller mindre sitt eget liv uten presteskapets og religiøse institusjoners kontroll.

Fremdeles praktiseres denne form for krisehåndtering blant tilhengere av vidt forskjellige religioner over hele kloden. Med vår protestantiske bakgrunn står vi i dag så merkelig alene med vår manglende kjennskap til denne allmenn-menneskelige kriseriten.

Hemmelige ofringer

"...da mennesker fra adskillige bygder samles, av hvilke noen i overtroisk enfoldighet har i sykdom eller andre tilfeller gjort det løfte å yde noe til dette tempel."

Prostirapport om Vatnås kirke fra 1801

Kunnskapen om vårt eget lands forhold til denne kriseriten er mangelfull og undereksponert. Kirkens meget sparsomme beskrivelser preges av ironi og nedlatenhet.

På tross av forbudene fortsatte folk å praktisere denne gamle skikken i hemmelighet en rekke steder i flere hundre år. I 1745 skriver Sogneprest Bernhoft om Olavskilden ved Vatnås kirke, der *"folk forteller om mange mirakuløse ting som kan knyttes til katolsk overtro"*. Han tok prøver av vannet i kilden uten at han fant noen som helst *"helsebringende mineraler"* der.

På Historisk museum i Oslo finnes bare ett eksemplar av en votivgave av samme slag som i denne utstillingen; gaven illustrerer problemet som var bakgrunnen for bønningen om hjelp. I Bergen museum finnes en håndfull. Disse ble funnet på loftet i den da avsidesliggende Røldal kirke så sent som i første halvdel av 18-hundretallet. I kirken var det et «undergjørende» krusifiks, som ifølge tradisjonen utsondret svettedråper med mirakuløse egenskaper. Det ble oppdaget at den forbudte kriseriten fortsatt ble praktisert her i all hemmelighet på nattestid.

Votivgaver fra Røldal. Foto med tillatelse fra Bergen museum.

Det hellige rom

«Selv om kirken etter reformasjonen tiet i hjel pilegrimen, så har folket erindret «vandrerer mot et hellig mål».

Arne Bakken tidligere pilegrimsprest i Hamar

Gamle Aker kirke har stått på Akerryggen gjennom om lag 900 år. Det har sannsynligvis stått en kirke her før steinkirken ble bygget, og stedet kan ha vært åsted for religiøse kulthandlinger også før den tid.

Denne vakre romanske middelalder-basilikaen var én av de viktigste kirkene i Viken. Den er bygget over samme lest som – bare noe mindre enn – sin samtidige søsterkirke St. Hallvards-katedralen som var den nest største kirken i landet da den ble bygget.

Hallvardskirken, som har ligget i ruiner siden 1600-tallet, var ikke bare Oslos domkirke og byens religiøse sentrum i middelalderen. Ifølge Snorre ble *"kongen selv gravlagt i steinveggen utenfor koret på sørsida"* da han døde i 1130. En rekke andre kongelige, biskoper og stormenn fikk også sin grav her.

Inne i kirken lå levningene til St. Hallvard, byens skytshelgen, i et stort sølvskrin som sto bak alteret. Dette var derfor én av de viktigste pilegrims-kirkene i Skandinavia.

I Europa har skikken med votivgaver pågått gjennom flere tusen år. Folk har bedt sine bønner – og gitt sine gaver – til undergjørende steder og gjenstander; ofte de samme steder under skiftende omstendigheter.

I sin tid hadde St. Hallvards levninger og Hallvardskatedralen en slik betydning for Oslos borgere. Om de kom langveis fra eller bodde i området; det må ha vært mange som kom, og kirken må ha mottatt mengder med votivgaver fra disse pilegrimene.

Gamle Aker kirke ble plyndret rett før reformasjonen. Vi vet ikke hvem Gamle Aker kirke var viet til, men uansett er det sannsynlig at også denne kirken har mottatt votivgaver i middelalderen.

Sentrumslokket

Kumlokk med St. Hallvard, Oslos skytshelgen. Foto: Ida Tolgensbakk

St. Hallvard i himmelen

Fortellingen om den 23-årige St. Hallvard, Oslos skytshelgen, tør være kjent. Første beretning er å finne i et gammelt håndskrift fra Utrecht, der hans kristne kjennetegn beskrives kort og stenografisk: alltid hensynsfull og likt av alle, men allikevel viktigst: hans offervilje inntil døden for de svakeste.

Kvinnen han tok med seg i båten for å redde, var gravid og på flukt, anklaget for tyveri. Forfølgerne ble rasende da Hallvard rolig pekte på at en sped kvinne umulig kunne ha dratt ut et tungt dørjern for å bryte seg inn for å stjele. Mennene drepte dem alle tre med piler, både Hallvard, kvinnen og det ufødte barnet, grov ned kvinnen og senket Hallvard i sjøen med en møllestein. Deretter beskrives Guds allmektighet i form av et jærtegn, for lang tid etterpå ble Hallvards kropp funnet flytende med steinen på slep.

Seglet

Temaet er fortettet i arkitekt Børre Ulrichsens bysegl for Oslo fra 1924 med utgangspunkt i et motiv fra 1300-tallet. Helgenen sitter i himmelen på sin løvetrone omgitt av fire stjerner, med møllesteinen i høyre hånd og tre piler i venstre hånd. Møllesteinen er beviset på underet og derfor plassert til høyre, frelsens side, mens drapspilene er til venstre, fortapelsens side, og de er tre, én for hver av de drepte. Under hans føtter ligger kvinnen utstrakt. Litt merkelig kanskje, siden helgener i tilsvarende fremstillinger fra middelalderen gjerne tramper på syndere, ikke på de uskyldige. Forklaringen skal visstnok skyldes en misforståelse, en kappefold nederst på Hallvards drakt ble tolket som kvinnen, og slik ble det værende siden.

Hele denne dramatikken er nå støpt inn som sentralmotiv i Oslos nye kumlokk. Lokket ble utformet i forbindelse med Hovedstadsaksjonen og opprustingen av Oslo i 2005, og finnes overalt på gater og fortau i kommunen. Bruk av bysegl som motiv på kumlokk har tradisjoner tilbake til antikken og er idag i vanlig bruk, også i Norge. Hensikten er å vise at det er myndighetene som har ansvaret for all tilførsel av friskt vann, som er avgjørende for at en by skal kunne eksistere.

Symbolene

Formspråket betoner Hallvards rolle som helgen og plasserer ham i midten av en stjernehimmel som oppstår i krysningen mellom stråler og sirkler. Strålene er et bilde på stjernene som flerrer mørket med sin indre lyskraft og ble tidlig et uttrykk for det kristne mennesket – han som er fylt av det Lyset som fjerner alt ondt.

Sirklene viser to aspekter ved helgenens skjebne. Det ene er ringene i vannet, – bølgene som omgir Hallvard som forsvinner ned i dypet. Det andre er Hallvard midt i sin mandorla, lyskretsen som i billedkunsten helt fra tidlig-kristen tid innfattet hele den hellige skikkelsen og ikke bare om hodet som en glorie.

Til sammen gir krysningene mellom linjer og sirkler et bilde av himmelens stjernemylder. I mytisk forstand skal de henvise til at Hallvard ikke er alene der oppe, men er omgitt av hele den "himmelske hærske".

Thomas Thiis-Evensen. 5 august 2012

Professor Thomas Thiis-Evensen har designet kumlokket med Oslos skytshelgen som besmykker byens gater.

Borgernes bønn for byen

«Gangvakt skal 6 mann holde hver natt ... De skal møtes ved Hallvardskirken, to skal gå ut på bryggene langs Biskopallmenningen og så ut langs bryggene, likeså to langs Vestre strete og to langs Østre strete og øst på løkkene, og treffes ute ved Mariakirken: de skal hver gang skiftes og gå der til det er dag og det ringes i småkirkene. Rope skal de ved hver allmenning som ligger på tvers i vår by.»

Magnus Lagabøtes bylov, ca. 1276

Mange var de som søkte til Oslos skytshelgen St. Hallvard i hans kirke, for å gi sine gaver og be om hjelp og beskyttelse. Fra vest gikk eneste veien forbi Gamle Aker kirke. Halvardskatedralen ligger i ruiner. I dag er vår skytshelgen preget i støpejern i byens nye kumlokk. Et av hans veimerker er løftet opp fra sitt gatelegeme og skinner som edelt sølv i Gamle Aker kirke. Slik kunne kanskje borgernes bønn i sin tid lyde:

St. Halvard

Beskytt byen med samme sinnelag og rettskaffenhet som da du måtte bøte med livet for å verge en uskyldig kvinne mot hennes forfølgere.

Gi oss klokskap og forstand så vi selv kan ta vare på byen og dens borgere, verne våre hus og hager mot vanskjøtsel og ødeleggelse, holde luften frisk og vannet rent, la planter og trær vokse, og se nye bygninger reise seg i skjønnhet til glede for oss alle.

Gi oss trygghet i våre liv, så vi kan hjelpe folk i vanskeligheter, og vise gjestfrihet mot de som kommer langveis fra og banker på byens porter, slik du har hjulpet så mange som tidligere valfartet til deg og din kirke i Oslo med gaver og bønner om hjelp.

Magnus lagabøters landslov.

Foto: Det kongelige bibliotek, København, Danmark

Almus med: guds mikum no
 regis knigt sun halonar knigs
 simar sun fuerris knigs sendr
 ollum guds vinum 7 simm igu
 la þings loghum. Q. 6. 7 fina. þ.
 utid: at himr skynsamazto mē
 i gula þings loghum hafa iduh
 ga getid þyri os at þer hafið þæt
 at uer hapium lut iatt. at bota
 nokkor um þlestar laugh boker
 i landeno. 7 bedir os. at þdur bo
 k skaltu þia umbota eigh lut
 laus vera. En þer skaltu þat
 iura sanlegga at os þer aði nal
 þur at þia. En þo mi emkanlegga
 þert. er þer trefstid sua mikir
 a uara þorsio. at þer donnt hana
 alla i uara þorsio. þat ap at ra

ka. 7 þat mid at leggna sem þukir þert vera. ni: skynsamra ma
 nna rade. Ok þu hapium uer mi um ridir. idulegga skodar þa
 na 7 liet os sem allunda mette mædr þerron oddom þullan
 olkurd gepua þar sem hon talade aði gopli langt um. En sum
 um stöðum þyrti hon sanlegga til logha. þar sem huerghi nar
 aði hofare. en margher þyrtir þer er þauttir uoro. En þo at
 uer kennum os mikr uankufiande til þukra stæreda þa hapium
 uer þessa bok lated rita er uer sendom þdr trefstandi upp a uars
 þia iþe xpc mikum. ok þia þia skynsamazto manna tilloggi
 er þia os uaro. En at þer skaltu þu gica þu u hapium so þokk
 skapar ibokena sem mi er þa grentir þessir hætt sem þer þyllir
 þingparar þokk er mi sem þyr at anduerðu ritadi þyr en upp
 þeþe sealpa bokena. þi at aði þer at skapar se þingit. 7 neþdrir

Bak bildene

"Votive images are organic, vulgar, as disagreeable to contemplate as they are abundant and diffuse. They cut across time. They are common to highly disparate civilizations. They disregard the cleavage of paganism and Christianity. In reality, this very diffuseness constitutes their mystery and their epistemological singularity: trite objects for the ethnologists, votive images seem simply not to exist at all for the art historian. Their aesthetic mediocrity, their formulaic and stereotypical character, sets them apart from any grand history of style. But this insignificance creates a screen, allowing these dregs to go unobserved."

Georges Didi Huberman, 2007

Utstillingens votivgaver er enkle relieffer og figurer preget av håndverkere eller av givne selv. Som billeduttrykk så vel som uttrykk for hengivenhet, takknemlighet og tillit til høyere makter er dette folkelige gaver.

De tilhører en billedtradisjon som ble benyttet både før og etter at menneskene fikk skriftspråk. Andre votivgaver er også gjort i skriftlig form eller som rene malerier. De er konkrete og direkte. Deres kommunikasjon med mennesker og guder er like enkel og forståelig som utgrunnelig og ubegripelig.

En vel utdannet leder av en nasjonal gresk kulturinstitusjon svarte, som følger, da jeg spurte om han selv kunne tenke seg å gi slike gaver når han var i vanskeligheter. Han så på meg med et skjevt smil og sa: «*Nei, ikke jeg. Dette er for de lavere klasser. Selv vil jeg gi et kostbart smykke, eller en stor pengesum.*»

Håndpreget portrett. Athen 1999.
Gull, 3 x 4.5 cm.

Foto: Lill-Ann Chepstow-Lusty

Kunst og kriserite i hellig rom

Kunsten kan utfordre fordommer og motvilje mot det fremmede og ukjente. Å la billedkunsten gå i dialog med kriseriten og dens billedrikdom i Gamle Aker kirke er et forsøk på å legge til rette for åpenhet.

De folkelige votivgavene er bilder fra vårt eget liv. De kan betraktes som eksotiske, sjarmerende og naive. Denne vennlige overbærenheten gir en trygg distanse. Men om vi tør la votivgavenes konkrete materialitet og nakne nærhet utfordre oss, kan de røre ved vår egen sårbarhet.

Det er denne tilliten som vises når Gamle Aker kirke åpner sine dører og lar kirkerommet være åstedet for et møte mellom kriseriten med sin billedtradisjon og vår egen billedkunst.

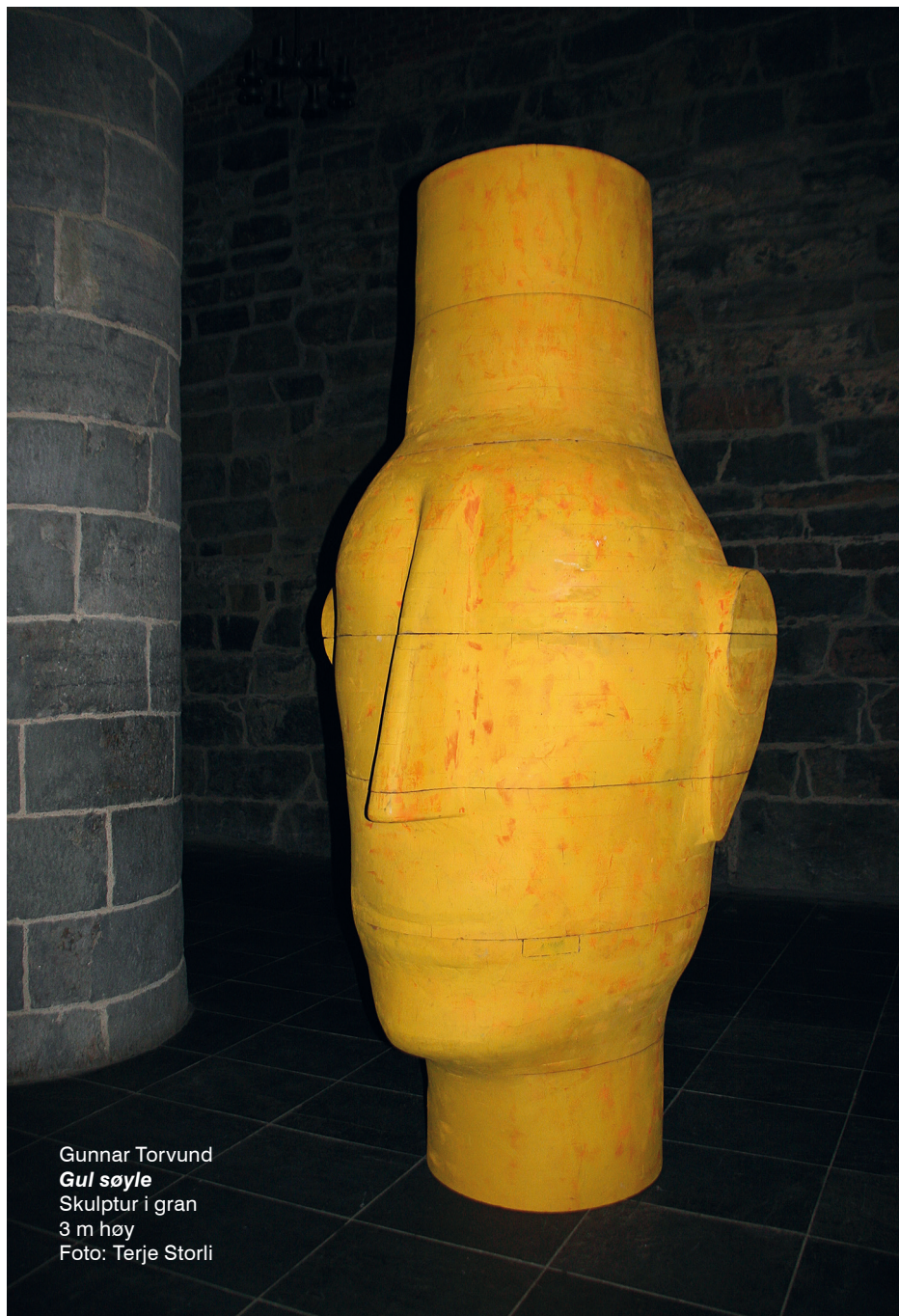
Jon Gundersen:
Naturlig magi
Optisk fenomen med
konkavt speil (hulspeil).
Foto: Terje Storli

Til venstre:
Bård Breivik
Promissas
Brasil 1990
Votivgaver, tre
Foto: Terje Storli

Under:
Kjell Torriset
Fairfield Dialogues
2005
Olje på MDF
Hver 64 x 85 cm

Gunnar Torvund
Gul søyle
Skulptur i gran
3 m høy
Foto: Terje Storli

Bilde for et bakteppe

Et bakteppe i billedveven

Striden om det hellige sted

Av Knut Aukrust, professor i kulturhistorie

Reformasjonen i Norge (og Danmark) var ikke et resultat av en folkebevegelse, men av et kongelig kupp. Konsekvensen av at maktens elite i København hadde sluttet seg til den nye kirkelige retningen, ble en innføring av et teologisk politi i embetsmennesenes uniformer. Bøndene og fiskerne i Norge var katolikker, men skulle styres og disiplineres ut fra lutherske læresetninger. Gamle tradisjoner, forestillinger og trospraksiser var med ett bannlyst. Valfart og bruk av fromme bilder og gjenstander i kirke og hjem var strengt forbudt, og under det hele lå trusler om forvisning og dødsstraff.

Det norske samfunn var dominert av et nytt presteskap opplært ved universitetet i kongens København med mandat til å utrydde alle spor av papisme og overtro. Intoleransen var rendyrket og unik. Andre nasjoner tillot flere trossamfunn side om side. I England var den kirkelige reformater John Wesley kongens venn, også etter at han brøt med den anglikanske kirken for å grunnlegge metodismen på midten av 1700-tallet. I Norge satte embetskirken den fromme bonden Hans Nielsen Hauge fra Tune bak lås og slå. Han ville forkynne sann lutherdom, uten å være presteviet. Eidsvollsmennesenes forbud mot jøder, munkeordner og jesuitter sto i altfor mange år. Etter langvarig politisk press ble de opphevet en, etter en, under standhaftige protester fra kirkelig hold. Motstanden mot jesuittene holdt seg lengst og paragrafen ble til slutt opphevet i 1954 etter påtrykk fra FN, men Kr.F. stemte mot.

St. Olav, martyren fra Stiklestad, fikk særlig unngjelde. All tale om "løgnaktige eller tyvaktige legender og jærtegn" skulle ut av kirkerommet. Helgenkongen ble satt på indeks av det nye kirkeregimet, men han levde videre i de folkelige tradisjoner i fortellinger om Olav som undergjører, mirakelmann og kirkebygger. I det 19. århundret fikk Olav en ny rolle som en nasjonal og politisk lederskikkelse etter impulser og støtte fra nasjonalromantikken, venstrebevegelsen og den grundtvigianske kristendom. Men rehabiliteringen satt langt inne. De første forsøk på å feire Olavs festdag ble møtt med stengte dører.

Da en gruppe teologer, med støtte av Bjørnstjerne Bjørnson ville feire festgudstjeneste i Nidarosdomen i 1897, fikk de blankt nei. Å minnes at det var i

den romersk-katolske drakt at kristendommen kom til Norge, var utålelig. "Nu, lutheraner var hellig Olav ikke, det er jo sant", ironiserte en av initiativtakerne, "men det var jo ikke kirkefedrene og ikke martyrerne fra de tre første århundreder heller". Seinere har Olsokfeiringen funnet sin form, men ønsket om at pave Johannes Paul II skulle feire katolske messe i den samme kirken om lag 100 år seinere var fortsatt for sterk kost.

Vandringer og valfart til kirker med gaver som uttrykk for takknemlighet og håp, fortsatte allikevel mange steder i flere århundrer etter reformasjonen til irritasjon for embetskirken og ledsaget av trusler om represalier og iverksetting av straffetiltak. Det var stor strid og konflikter mange steder. En av de meste kjente er knyttet til Thomaskirken på Fillefjell, på grensen mellom Valdres og Lærdal. Her hadde den folkelige valfarten sommerstider ført til en eksplosiv blanding av hellighet, folklighet og festligheter. Beslutning om å rive kirken i 1808 bygget på frykten for papistisk overtro og løssaktig oppførsel. I en tid hvor de store masser var langt farligere enn underjordiske makter, var det bedre å fjerne kirken enn å holde den åpen for fromme gaver og bønner.

Kirkens forsvarere rettet sine angrep mot liberale teologer og høykirkelige svermere langt inn i det 20. århundre. Helvetesstraff og jomfrufødsel preget den teologiske striden, og terskelen inn i kirkebygget var høy. "Vanekristendom" var skjellsordet både blant kirkens folk og dens skarpeste kritikere. Den første gruppen ønsket ikke sine motstandere inn i kirken fordi de ikke trodde nok, den andre gruppen ville ha dem ut av kirken for de egentlig ikke trodde i det hele tatt. Det var de lutherske teologene som dikterte hva som rett tro.

I løpet av siste halvdel av det 20. århundre har det skjedd en markant endring. Teologiens oppfatninger av hva som er rett lære, har veket for folkelige forståelsesformer. Nordmenn reiste utenfor landets grenser, og det kom nye folk til landet. Sammen brakte de med seg nye impulser, andre skikker og tradisjoner. Levende lys på gravene, som kirkevergen i Oslo ville forby så seint som i 1957, beveget seg sakte i retning av kirkerommet. Kong Olavs død i 1990 markerte et skille, og det går en linje fra lysene på Slottsplassen til blomsterhavet utenfor Domkirkeplassen, med hilsninger, tegninger, teddybamser og gaver over hele Norge etter terrorangrepet den 22. juli. En hel nasjon i sjokk og sorg ville uttrykke sine følelser gjennom handlinger og gjenstander på en måte som tidligere var definert som fremmed i et kirkelig rom.

I den lutherske teologi finnes det lite refleksjoner omkring stedets hellighet.

Votivgave fra Røldal. Foto: Kulturhistorisk museum

Tanken om at kirken er et hellig bygg bunner først og fremst i folkelige forestillinger. På 1990-tallet skjedde to viktige begivenheter som åpnet opp for en nytolkning av kirkebyggets plass og betydning. Tilsynelatende var det to helt motstridende bilder: Kirken som settes i brann og kirken som gir asyl. Det ene bilde plasserer kirken rett inn i kampen mellom gode og onde krefter, mens det andre bilde understreker kirkens rom som et fristed for forfulgte mennesker. Med to så motsatte utgangspunkt er de allikevel begge med på å si noe viktig om den plass kirken som bygning har i det norske folks bevissthet. Det som skjer med og i et kirkebygg er ikke likegyldige foretelser, men vekker til live sterke følelser og engasjement.

Kirkebrannene har avfødt både avsky og sorg. Avsky overfor de motiver som har ligget bak ildspåsettelsene; et slags forvirret angrep på kirken som forsvarer av de gode krefter. Sorg fordi en kirkebrann etterlater seg savn. Et lokalsamfunn som mister sin kirke på en slik opprivende måte blir stående uten et viktig bindeledd mennesker i mellom, og mellom samtid og fortid. Kirken er ikke bare et gudshus for de frommeste, men den er også et hellig sted for hele lokalsamfunnet. Kirkerommet ble synlig den dag det var borte.

Kirkeasyl er et begrep som fikk sin aktualitet gjennom bruken av kirkerommet som tilfluktssted og frirom for flyktninger og asylsøkere i et siste desperat forsøk på å få oppholdstillatelse i Norge. Myndighetene har til nå vegret seg mot å gripe inn til tross for brudd på norsk fremmedlovgivning. Begrunnelsen har vært klar og entydig: «Av respekt for kirken er det som hovedregel ikke aktuelt for politiet å gå inn i kirker og bedehus for med makt å hente asylsøkere som skal sendes tilbake til hjemlandet», skrev Justisdepartementet til landets politikamre. Bak formuleringen ligger det en forestilling om kirkebygget som et hellig og ukrenkelig sted. De var ikke teologer, men tanken hadde basis i folkelig forestillinger om at noen steder faktisk er hellige.

Det finnes hellige rom og det finnes hellige gjenstander. Det er på høy tid å åpne kirkedørene for en religiøsitet i farger og gaver med et følelsesregister båret oppe av sorg og håp. Det er menneskelige uttrykk og lengsler som ikke spør om teologisk godkjennelse. Derfor er utstillingen i Gamle Aker kirke en viktig utstilling.

Professor i kulturhistorie Knut Aukrust føyer seg inn i samlingen tekster fra katalogen *Tama – offergaver og kriserite* for to tidligere utstillinger i domkirkeruinene i Hamar og erkebspegården i Trondheim, og gir tilkjenne et fargerikt historisk bakteppe for utstillingene. (For mer informasjon se: www.terje-storli.net).

